

Norge har strengere reguleringer på hold og omsetning av "eksotiske" dyr enn de fleste andre land i verden, men i praksis viser det at det er den synlige og kontrollerbare handelen som er borte. Privat omsetning av både lovlige og ulovlige dyr har gode vilkår. Foto: Svein A. Fosså.

DYRESALG UTEN KONTROLL

TEKST: SVEIN A. FOSSÅ

Norske myndigheter og pressgrupper er opptatt av hvordan salget av kjæledyr foregår, men i hvor stor grad er zoobransjen riktig adresse for bekymringene?

Gjennomregulert marked

I forhold til de fleste andre land i Europa er kjæledyrholdet og -handelen i Norge gjennomregulert og begrenset inntil det ekstreme. De største begrensningene stammer fra Forskrift om fremmedartede dyr m.v. (FOR-1976-11-20-3) som trådte i kraft 1. januar 1976 og som gjør det "forbudt å innføre, selge, kjøpe, gi bort, ta imot eller å holde som husdyr, selskapsdyr eller i fangenskap på annen måte fremmedartede (eksotiske) pattedyr, krypdyr, padder, frosk og salamander". Når «eksotiske dyr» i praksis defineres som arter som ikke naturlig hører hjemme i Norge, blir det ikke mange dyrearter igjen.

Fugler og fisk er enn så lenge unntatt fra det generelle forbudet, men reptiler og amfibier er noe som bare holdes, oppdrettes og handles med på det svarte markedet i Norge. Ettersom forbudet hverken forstås eller respekteres har vi likevel mange herptilholdere og en stor populasjon av illegale dyr i landet. Det ferskeste anslaget, fra en undersøkelse utført av Norsk Institutt for naturforskning (Dervo & al, 2012), er at det i Norge er 13 000 personer som til sammen holder ca. 80 000 dyr.

Pattedyr er det heller ikke mange lovlige arter av. I praksis er det kun

artene på den såkalte "pattedyrlisten" fra Miljødirektoratet (tidligere Direktoratet for naturforvaltning) som passerer nåløyet for lovlig hold som kjæledyr. Enhver art som ikke står på listen er definert som ulovlig i privat hold og handel, men erfaring viser at heller ikke pattedyr er unntatt fra illegal innførsel og hold i hobbykretser. De siste årene har det vært påvist smugling av bl.a.

Tabell 1: Den norske "pattedyrlisten" over lovlige arter

Domestisert kanin (tamkanin)
<i>Oryctolagus cuniculus</i>
Chinchilla <i>Chinchilla laniger</i> (domestisert form)
Domestisert rotte <i>Rattus norvegicus</i>
Domestisert mus <i>Mus musculus</i>
Gullhamster <i>Mesocricetus auratus</i>
Marsvin <i>Cavia porcellus</i>
Ørkenrotte <i>Meriones unquiculatus</i>
Degus <i>Octodon degu</i>
Kinesisk hamster <i>Cricetulus griseus</i>
Campbells (stripet) dverghamster <i>Phodopus campbellii</i>
Roborovski dverghamster <i>Phodopus roborovskii</i>
Russisk (sibirsk) dverghamster <i>Phodopus sungorus</i>
Dverghamster-krysning <i>Phodopus campbellii x sungorus</i>
Domestisert ilder (ulike krysninger med utgangspunkt i <i>Mustela putorius</i>)

Lagre annonser

FINN-kode: 4500122 Endret: 29. des 2013

Chihuahua Julegave

Sei noe så vakkert for?

Pris: kr 11 000,- Pris på finansiering Frakttalternativer

Kjøp sikkert
Frys betalingen til du mottar varen

Beskrivelse
Her verdens beste julegave 2013

Selg lignende

Trygg handel
Når du handler på FINN.no

1. Unngå forskuddsbetaling
2. Bruk FINN betalingsgaranti
3. Oppgi aldri kredittkortinfo eller passord på bakgrunn av e-poster

Mer om forbrukertrygghet

Lagre annonser

FINN-kode: 4500047 Endret: 30. des 2013 08:30

Håndoppmatet Grå Jaco unger

Sei noe så vakkert for?

Pris: kr 6 500,- Pris på finansiering Frakttalternativer

Kjøp sikkert
Frys betalingen til du mottar varen

Beskrivelse

Trygg handel
Når du handler på FINN.no

1. Unngå forskuddsbetaling
2. Bruk FINN betalingsgaranti
3. Oppgi aldri kredittkortinfo eller passord på bakgrunn av e-poster

Mer om forbrukertrygghet

Lagre annonser

FINN-kode: 4121220 Endret: 20. nov 2013 23:57

Tropfugler til jul parakiter, undulater, papegøyer, + Bur, mat, leker, osv.

Sei noe så vakkert for?

Pris: kr 180,- Frakttalternativer

Kjøp sikkert
Frys betalingen til du mottar varen

Beskrivelse

Trygg handel
Når du handler på FINN.no

1. Unngå forskuddsbetaling
2. Bruk FINN betalingsgaranti

Mer om forbrukertrygghet

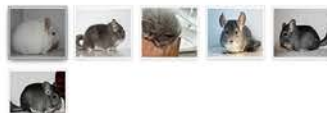
Lagre annonser

FINN-kode: 4500007 Endret: 20. des 2013 19:43

Chinchilla fra oppdretter

Sei noe så vakkert for?

Pris: kr 200,- Frakttalternativer

Kjøp sikkert
Frys betalingen til du mottar varen

Beskrivelse
Morag's Chinchilla har flere chinchillaer til salg. Pris kan diskuteres ved raske angreb.
HuChTelus & Morag's Arman Standard Grå ham. f 10.03.2008
HuCh med 84 poeng. 1. plass i ungdyr

Trygg handel
Når du handler på FINN.no

1. Unngå forskuddsbetaling
2. Bruk FINN betalingsgaranti
3. Oppgi aldri kredittkortinfo eller passord på bakgrunn av e-poster

Mer om forbrukertrygghet

Selg lignende

Lagre annonser

FINN-kode: 4521180 Endret: 17. nov 2013 03:09

Kaniner/kaninunger til salgs!

Sei noe så vakkert for?

Pris: kr 50,- Frakttalternativer

Kjøp sikkert

Beskrivelse

Trygg handel
Når du handler på FINN.no

1. Unngå forskuddsbetaling
2. Bruk FINN betalingsgaranti
3. Oppgi aldri kredittkortinfo eller passord på bakgrunn av e-poster

Mer om forbrukertrygghet

Selg lignende

Lagre annonser

FINN-kode: 4501111 Endret: 22. des 2013 01:22

L-Maller, 201, 270, 333, 340, selges

Sei noe så vakkert for?

Pris: kr 100,- Frakttalternativer

Kjøp sikkert
Frys betalingen til du mottar varen

Beskrivelse
Største går først
Pris kr. 100,- pr stk.
Sender på mitt ansvar, jeg dekker totale kostnader ved DDA.
Sender ikke nord for Trondelag
Sender mandag til og med onsdag hver uke.
Kan også hentes i Vestby.
Ring eller sms for avtale.
Er tilgjengelig fra 0900 til 2200
"SENDER IKKE FOR ETTER PASKE"

Trygg handel
Når du handler på FINN.no

1. Unngå forskuddsbetaling
2. Bruk FINN betalingsgaranti
3. Oppgi aldri kredittkortinfo eller passord på bakgrunn av e-poster

Mer om forbrukertrygghet

Selg lignende

Et lite utvalg av annonser for salg av dyr fra markedspllassen finn.no den 7. januar 2014.

vaskebjørner, nesebjørner, afrikanske dvergpinnsvin, suger gliders og prærie-hunder til Norge. Noen av disse ønsker vi absolutt ikke inn i landet, men andre kan faktisk være bedre egnet som kjæledyr enn de fleste lovlige artene.

Et forbud som ikke forstås fører sjelden til lovlydighet, med mindre straffereaksjonene rammer kraftig. Hvilket ikke er tilfellet med det norske forbudet mot "eksotiske" dyr, og det er grunn til å tro at det er en betydelig svart omsetning også av pattedyr.

Salgskanaler for "eksotiske" dyr

Zoobutikker selger de arter som er lovlige og kommersielt interessante; dvs. arter hvor etterspørselen er stor nok til at det er mulig å ta en pris som dekker kostnadene med oppstalling, stell og føring, og (forhåpentligvis) gir en liten fortjeneste på toppen. Likevel er det det samtidige salget av bur, utstyr og fôr, og etableringen av et lojalt kundeforhold, som er den viktigste fortjenestemuligheten for en butikk.

De fleste norske zoobutikker har et godt utvalg av fisk og vannlevende virvelløse dyr. De krever forholdsvis lite areal, og mindre ressurser for tilsyn og pleie enn mange andre dyr. På grunn av de spesielle forutsetningene som kreves for transport og oppstalling av akvatiske dyr, kan vi gå ut fra at zoobransjen fremdeles er den viktigste kanalen for innførsel og salg av disse. Imidlertid har det i mange år også eksistert privatimport av akvariedyr med salg fra garasjer og kjellere, med eller uten lovlig omsetningsregistrering. Det kan være indikasjoner på at dette skyggemarkedet øker i takt med at markedsføring via internett blir enklere. Vi ser også at slike halv-kommersielle butikker gjerne selger arter og varianter som zoobransjen i økende grad tar avstand fra, f.eks. arter som blir for store for vanlige akvarier (rødhalemaller, haimaller etc.) eller er behandlet på etisk tvilsomt vis (kunstig fargede varianter).

Fugler var en gang en viktig vare for zoobransjen, men i dag er omsetningen i butikkene stort sett redusert til 10-12 av de aller vanligste og mest etterspurte artene, som undulater, dvergpapegøyer, parakitter og noen finkarter. Noen butikker tar også inn store papegøyearter, men de sliter stort sett i konkurransen med den hurtig voksende private omsetningen, bl.a. over internett. De fleste av de andre, mer enn 400 "eksotiske" fugleartene som vi vet finnes i norsk hobbyhold blir kun omsatt mellom private.

Av de lovlige pattedyrartene har zoobransjen størst fokus på hamster, marsvin, rotter og kaniner, mens de andre artene i de fleste butikkene bare selges sporadisk og i begrenset antall. Her har det vært lite oversikt over betydningen av privat omsetning, men litt surfing på internett og enkel matematikk viser at privathandel nok er langt mer omfattende enn hva vi hittil har trodd.

Finn.no

Den 7. januar 2014 hadde markedsplassen finn.no alene mer enn 100 private tilbydere av tropefugler av 37 ulike arter. Undulater var tilgjengelig fra 38 ulike selgere, og nymfeparakitter fra 18. Av store papegøyearter ble det tilbudt både kakaduer (4 selgere), flere arter av ara og amazoner (15 selgere), samt grå jaco (12 selgere).

Til tross for at de annonserer som private, var det flere av selgerne som også tilbød nye bur og utstyr sammen med fuglene. Ettersom det var kort tid etter jul, lå flere annonser fremdeles med titler som "Tropefugler til jul" og "Den perfekte julegave". Dette er kanskje spesielt kjedelig sett fra zoobransjen, som selv har tatt avstand fra å markedsføre levende dyr som gaver.

Samme dato hadde finn.no også 60 private tilbydere av gnagere. Utvalget var bedre enn i de fleste zoobutikker, og omfattet flere ulike varianter av marsvin, gullhamster, dverghamster, degus, chinchilla i flere farger, rotter, mus og ørkenrotter. Kaniner ble tilbudt

av 94 private selgere på finn.no denne uken etter jul.

I tillegg ble det tilbudt flere arter av taranteller og skorpioner (også CITES-arter), landlevende snegler og akvariefisk.

I alle dyregruppene fantes både selgere som fremsto som rene hobbyfolk som ville bli kvitt et oppdrettsoverskudd, eller dyr de av en eller annen grunn vil kvitte seg med, og halvkommerielle aktører som driver en virksomhet som i størrelse og omfang nok er mer omfattende enn hva de fleste ordinære zoobutikker driver.

Kaninsalg i zoobransjen

Knappt noe dyrehold i zoobransjen har fått så mye oppmerksomhet de siste par årene som salget av kaniner. Det er spesielt fra miljøet rundt Norges Kaninforening kritikken har vært stor, og lederen av foreningen gikk i desember 2013 ut i VG og tok til ordet for at "det bør bli forbudt å selge kaniner i butikk hvis ikke forholdene bedrer seg" (VG, 2013). I artikkelen i VG hevdes det at hverdagen for kaniner i norske zoobutikker er at de står i "små overopphetede akvarielignende bur med dårlig luft og liten plass. I noen tilfeller står de uten høy og vann, i sine egne ekskrementer, uten mulighet til å bevege seg eller gjemme seg."

Men hvor sannsynlig er det at dette er vanlig i et dyrehold som kanskje er det mest transparente og synlige i Norge. Hvem som helst, både myndigheter og det alminnelige publikum,

Zoobutikken er det mest transparente, synlige og kontrollerbare dyreholdet i samfunnet og nettopp derfor gjenstand for stor interesse fra myndigheter og pressgrupper, men hvor mye av kjæledyrsalget er det egentlig som går gjennom butikk? Foto: Svein A. Fosså.

Kaninsalg i butikker har fått mye oppmerksomhet i senere år, men hva med de anslagsvis 85% av omsetningen som skjer privat og utenfor noe som helst tilsyn eller kontroll?

har innsyn i hvordan dyr oppstalles og pleies i zoobutikkene og mange titalls dyreglade mennesker er innom i butikkene hver eneste dag. Hvordan er det med de andre salgskanalerne for kaniner i Norge? Er de like godt overvåket?

Hvor mange kaniner?

St.meld. nr. 12 (2002–2003) "Om dyrehold og dyrevelferd" anslår antall kaniner holdt som kjæledyr i Norge per juni 2001 til å være 216.000 individer. Det er grunn til å tro at dette tallet ikke er veldig mye større eller mindre i dag.

Ulike kilder har ulike anslag på levealder på kaniner, men 5-9 år er tall som opptrer med stor hyppighet. Dersom vi da forutsetter at hver kanin i snitt lever i 7 år, vil en total stamme på 216.000 dyr innebære at det må være en nyrekruttering på ca. 30.000 kaniner i året.

NZB gjennomførte en undersøkelse blant våre medlemmer i uke 2, 7-11 januar 2014. Det kom inn svar fra totalt 52 butikker, som til sammen anslo at de årlig solgte et sted mellom 937 og 1460 kaniner fra sine butikker. Om dette tallet ekstrapoleres til å gjelde hele den norske zoobransjen, med anslagsvis 200 utsalgssteder som fører levende dyr, kan vi forutsette at zoobutikker selger ca. 4.600 kaniner pr. år i Norge. Usikkerhetsmarginene, på grunn av måten spørsmålene ble stilt på gjør at det korrekte tallet kan ligge et sted mellom 3.800 og 5.400 individer pr. år. Det er likevel sannsynlig at omkring 85% av alle kaniner som omsettes til kjæledyrmarkedet i Norge går gjennom andre salgskanaler enn zoobransjen. I praksis er dette sannsynligvis private oppdrettere som ikke er underlagt noen form for tilsyn eller kontroll.

Oppholdstid i butikk

I samme undersøkelse forsøkte vi også å kartlegge hvor mange kaniner som befant seg oppstallet i zoobutikker i Norge den aktuelle uken. For de 52 butikkene varierte svarene fra ingen kaniner (10 butikker) til 7 kaniner (1 butikk). Gjennomsnittet for alle butikkene var 2,06 kaniner pr. butikk. Om vi igjen forutsetter 200 utsalgssteder som fører levende dyr i norsk zoobransje kommer vi til at det til enhver tid kan tenkes å befinne seg 411 kaniner oppstallet i butikker.

I verste fall skulle det innebære at hver kanin i snitt oppholder seg i en butikk i 32,6 dager, men siden omkring 25% av butikkene som selger kaniner faktisk ikke hadde noen kaniner på lager den uken undersøkelsen ble gjennomført, er det rimelig å tro at kaninene selges raskere enn dette, og at det så går en tid hvor butikken står uten kaniner før den får inn et nytt parti. Vi kan altså gjette på at en kanin i en norsk zoobutikk i gjennomsnitt tilbringer ca. 3 uker i butikken før den blir solgt; en ganske liten del av et kaninliv på 7 år.

Behovet for oppstallingens kvaliteter, ikke minst størrelse på bur og behov for mosjon, bør derfor være ganske annerledes i en zoobutikk enn hva det er hos kjøperen som skal ta seg av kaninen i resten av dens liv.

Kaniner på finn.no

Den 6. mars 2014 talte vi igjen antall tilbydere av kaniner på finn.no. Denne dagen var det i alt 80 private selgere av kaniner som hadde annonser ute. Mange av annonsørene anga nøyaktig antall individer de hadde for salg, mens andre bare nevnte hvor mange ungekull de hadde. Vi kan likevel si med sikkerhet

at de 80 selgerne hadde minst 230 kaniner for salg på det aktuelle tidspunktet. Dette er mer enn halvparten av det antatte tallet som befinner seg i zoobransjens butikker på ethvert tidspunkt, og det bare fra én salgskanal på internett.

Prisene på finn.no varierte fra "gis vekk" til 600 kroner/stk. De fleste tok fra kr 200 og oppover, slik at man må kunne anse omsetningen som salg. Noen forsøkte å ta et etisk ansvar ved å angi at de kun solgte til "gode hjem", eller til voksne. Én tilbyder gjorde et poeng av at kaninene kun ville bli solgt til personer over 10 år!

Det er ingen grunn til å mistenke at kaniner som selges over internett kommer fra dårlig dyrehold, eller at de lider i forbindelse med salget. Det er imidlertid heller ingen grunn til å anta at disse kaninene i alminnelighet har det fantastisk mye bedre enn dem som tilbringer 3 uker i en butikk før de blir solgt. Vi kan heller ikke forvente at de følger de krav som er pålagt zoobransjens dyrehold og -salg gjennom forskrifter. Innsyn i det private dyresalget er det ingen som har, selv om antallet dyr som selges kan være 6-7 ganger høyere enn omsetningen gjennom zoobutikker.

Referanser:

Dervo, B. K., Olstad, K., Kraabøl, M. og Qvenild, M. 2012. *Vurdering av risiko for det biologiske mangfoldet ved innførsel og hold av eksotiske reptiler og amfibier i Norge* - NINA Rapport 820. 54 s.

VG, 2013: Hevder kaniner lider i dyrebutikkene. http://pluss.vg.no/2013/12/22/1475/1475_22681555